

4. Делегація ХНДІСЕ на щорічній зустрічі ENFSI у місті Будапешт (2018). URL: <https://www.facebook.com/InstitutBokarius/posts/1679122298868644>

5. КНДІСЕ: Міжнародна діяльність. URL: <https://kndise.gov.ua/mizhnarodna-diyalnist/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-314-2-83>

INSTITUTE OF STATE PROSECUTION IN THE CONDITIONS OF THE LEGAL REGIME OF MARTIAL LAW IN UKRAINE

ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Popovych M. V.

Head of the Hans Gross Laboratory of the Department of Criminal Law of the Faculty of Law Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University Chernivtsi, Ukraine

Попович М. В.

завідувач лабораторії імені Ганса Гросса кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича м. Чернівці, Україна

Stratiy O. V.

Candidate of Legal Sciences, Assistant at the Department of Criminal Law of the Faculty of Law Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University Chernivtsi, Ukraine

Стратій О. В.

кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича м. Чернівці, Україна

Воєнний стан є особливим правовим режимом, який застосовується у випадку загрози національній безпеці, збереженню життя та здоров'ю громадян, а також забезпеченню недоторканності територіальної цілісності держави. Під час воєнного стану, який оголошений Президентом України за рішенням Верховної Ради, виникають особливі правові умови, які вимагають адаптації існуючих правових інститутів.

Один з таких інститутів – це інститут державного обвинувачення, який відіграє важливу роль у правовій системі України. Цей інститут є ключовим для забезпечення додержання принципу верховенства права, зміцнення правопорядку та захисту прав і свобод громадян. У контексті воєнного стану, його роль і значення стають ще більш вагомими

розглядає сутність, завдання та функції інституту державного обвинувачення, а також розкриває особливості його функціонування під час воєнного стану. Дослідження засноване на правових нормах України, міжнародних стандартах та важливих судових рішеннях.

Умови воєнного стану передбачають, що влада має право вживати надзвичайних заходів для захисту національної безпеки та прав і свобод громадян. Один з таких заходів – залучення Інституту державного обвинувачення до боротьби з небезпекою. Україна, як країна, яка знаходиться в умовах війни на своїй території, має певні особливості в організації правосуддя та забезпеченні прав людини в умовах воєнного стану.

Інститут державного обвинувачення є важливим елементом правової системи будь-якої держави, оскільки він забезпечує захист прав та інтересів громадян, а також забезпечує дотримання законів та порядку в суспільстві. Умови воєнного стану ставлять перед інститутом державного обвинувачення особливі завдання та вимоги, оскільки в таких умовах виникають нові види злочинів та порушень, а також збільшується навантаження на правоохоронні органи та судову систему держави.

Один з основних завдань інституту державного обвинувачення в умовах воєнного стану полягає у забезпеченні ефективного розслідування та притягнення до відповідальності за злочини, які вчинені під час воєнного конфлікту. Для цього необхідно мати достатньо компетентний та досвідчений персонал, який зможе ефективно проводити розслідування та забезпечувати пред'явлення обвинувачень у відповідних судових органах. Крім того, інститут державного обвинувачення повинен забезпечувати права громадян, які були затримані чи арештовані під час воєнного конфлікту. Це означає, що інститут повинен забезпечувати право на захист та правильне застосування законів при розслідуванні кримінальних правопорушень.

В інституті державного обвинувачення під час воєнного стану виникають й проблеми, а саме: втрата контролю над окремими територіями України, що у свою чергу призводить до неможливості виконання функціональних обов'язків правоохоронними органами й судами на окупованих територіях, збільшення навантаження на персонал та ресурси, відсутність легітимних органів правопорядку на непідконтрольних територіях, тобто в таких умовах збільшується кількість злочинів та порушень, а також збільшується кількість затриманих та арештованих осіб. Це може призвести до перевантаження системи та зниження якості роботи інституту, наявність небезпеки для життя і здоров'я осіб, які повинні проводити досудове розслідування, або брати в ньому участь, знищення кримінальних процесуальних документів, що унеможливило проведення окремих процесуальних дій.

Неможливість притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які переховуються від органів досудового розслідування й суду на непідконтрольній Україні території. Недостатні фінансові та матеріально-технічні ресурси, в умовах воєнного стану потреби в інституті державного обвинувачення значно збільшуються, але фінансування та матеріально-технічна база не завжди відповідають цим потребам, а також відсутність досвіду роботи в умовах дії особливих правових режимів. Все це може призвести до перевантаження системи та зниження якості роботи. В умовах воєнного стану з'являються нові види злочинів та порушень, які вимагають від співробітників інституту державного обвинувачення спеціальних знань та вмінь, однак недостатня кваліфікація працівників може призвести до неправильного розслідування злочинів та помилкового притягнення до відповідальності. Напружений емоційний стан персоналу, робота в умовах воєнного стану може бути дуже виснажливою та емоційно навантаженою для співробітників інституту державного обвинувачення, що може вплинути на їхню ефективність та роботу. Зазначені негативні чинники вплинули на зміщення законотворчих пріоритетів та зумовили спрямування зусиль законодавця на термінову розробку відповідного нормативного підґрунтя. Для ефективної роботи інституту державного обвинувачення в умовах воєнного стану необхідно забезпечувати належний рівень фінансування та матеріально-технічної бази, а також забезпечувати необхідний рівень кваліфікації персоналу. Крім того, важливо забезпечити взаємодію з іншими правоохоронними органами та судовою системою, щоб забезпечити ефективність розслідувань та притягнення до відповідальності за вчинені кримінальні правопорушення.

Також варто зазначити, що відбулися певні зміни в законодавстві на час дії надзвичайного або воєнного стану на території України, а саме: «тимчасовий доступ до речей і документів, визначених у пунктах 2, 5, 7, 8 частини першої статті 162 КПК України, здійснюється на підставі постанови прокурора, погодженої з керівником прокуратури. Нагадаємо, що ст. 162 КПК України визначає перелік охоронюваної законом таємниці, яка може міститись в речах та документах. Тепер, в умовах воєнного стану, прокурор, за своєю постановою може отримати доступ до інформації, яка віднесена до лікарської та банківської таємниці; до інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо; до персональних даних особи, що знаходиться у її особистому володінні або в базі персональних даних, яка знаходиться у

володільця персональних даних, що значно прискорює темпи досудового розслідування кримінальних правопорушень».

Отже, інститут державного обвинувачення є важливою складовою правової системи України в умовах воєнного стану. Його ефективна робота забезпечує захист прав та інтересів громадян, а також дотримання законів та порядку в суспільстві. Забезпечення достатньої кваліфікації персоналу, належного рівня фінансування та матеріально-технічної бази, а також взаємодії з іншими правоохоронними органами та судовою системою є важливими факторами, які забезпечують ефективну роботу інституту в умовах воєнного конфлікту.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88), {Із змінами, внесеними згідно із Законом 2997-IX. Від 28.04.2023, URL:Кримінальний процесуальний к...від 13.04.2012 № 4651-VI (rada.gov.ua)}

2 Закон України «Про прокуратуру» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2015, № 2-3, ст.12), {Із змінами, внесеними згідно із Законом 2849-IX. Від 31.03.2023, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

3. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

4. Лазукова О. В. Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції: монографія. Харків: Право, 2018. С.10

5. Указ Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 р. «Про введення воєнного стану в Україні». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>